
Od przeszłości do teraźniejszości

Biblioteka Uniwersytetu Łódzkiego

1945–2015

Biblioteka Uniwersytetu Łódzkiego w latach 1981–2014

Abstract: The Library of Łódź University – 1981–2014

The history of the Library of Łódź University in the years 1981–2014 was marked by three important events: the introduction of The Martial Law, the introduction of computerization, and the enlargement of the Library with another edifice.

The Martial Law reduced the activity of the Library. The examples were, for instance, the limits put on the foreign periodical subscription, the breakdown of foreign purchase, the limits put on the foreign exchange of books.

The process of computerization took place in the mid–1980s. It completely revolutionized all the tasks and turned the Library into a quite modern institution.

The opening of the new building (2006) meant a considerable enlargement of the Library. Then, The Open Access Area came into being, which also provided the self-service and extended the possibilities for using the Internet. Owing to the advanced technical equipment and bigger space, were created better possibilities for organizing numerous cultural events.

31

Początek lat 80. naznaczony został w dziejach Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego (BUŁ) ważnym wydarzeniem polityczno-społecznym. W nieszczęśliwy 13 grudnia 1981 r., na terenie całego kraju wprowadzono stan wojenny. Fakt ten spowodował wiele negatywnych konsekwencji w działalności Biblioteki. Obowiązki dyrektora pełnił wówczas doc. dr hab. Jerzy Włodarczyk.

Stan wojenny wstrzymał produkcję wydawniczą, zahamował import z krajów kapitalistycznych i ograniczył podaż antykwaryczną. Przyczynił się do wzrostu cen wydawnictw, co w rezultacie pozwoliło na zakup niewielkiej liczby podręczników dla studentów UŁ. Restrykcje nałożone na Poczta Polską utrudniały wysyłanie paczek z książkami w ramach wymiany zagranicznej między bibliotekami, załamaniu uległo kupno zagraniczne. Przestały ukazywać się niektóre periodyki, tj. „Zapowiedzi Wydawnicze” i „Nowe Książki”, a to ograniczało dostęp do informacji dotyczących bieżącego ruchu wydawniczego. Z uwagi na niełatwą sytuację dewizową ograniczono prenumeratę zagranicznych czasopism.

W BUŁ zamknięto Pracownię Fototechniczną, uniemożliwiając w ten sposób działalność reprograficzną w zakresie uzupełniania zbiorów. Magazyn Biblioteki realizował zamówienia czytelników jedynie do Wypożyczalni Miejscowej i to w ograniczonym wymiarze godzin. Utrudniony został dostęp do cimeliów i kolekcji z tzw. rezerwy¹, z których mogli korzystać wyłącznie pracownicy naukowci UŁ. Przerwy w nauczaniu wynikające z trudnej sytuacji na Uczelni sprawiły, że część studentów odbyła szkolenie biblioteczne ze znacznym opóźnieniem, tj. dopiero w 1982 r. To tylko część niekorzystnych okoliczności, jakie wpłynęły na spadek liczby czytelników odwiedzających BUŁ.

Mimo piętrzących się trudności BUŁ starała się funkcjonować „normalnie”, tym bardziej, że sytuacja w kraju zaczęła się powoli normalizować i zniesiono najsurowsze sankcje. Kontynuowano współpracę z bibliotekami naukowymi na terenie kraju oraz z instytucjami nauki i kultury. Dzięki tym kontaktom BUŁ wzbogaciła się o cenne rękopisy, muzykalia, stare druki, zbiory ikonograficzne i kartograficzne. Istotnym źródłem wpływu były dary od indywidualnych osób. Pracownicy Biblioteki uczestniczyli w konferencjach i wygłaszali referaty nt. zagadnień bibliotekarskich. Dbali o podnoszenie kwalifikacji zawodowych, podejmując naukę na zaocznych studiach wyższych, studiach doktoranckich oraz rozmaitych kursach. BUŁ wizytowali goście z Polski i z zagranicy. Prowadzono zajęcia dydaktyczne, w zakres których wchodziły szkolenia biblioteczne i praktyki kierunkowe dla studentów bibliotekoznawstwa oraz szeroko rozumiana aktywność informacyjna. Część kadry kontynuowała działalność naukową. Kolejne artykuły zamieszczano w czasopiśmie naukowych i prasie fachowej. Trwały prace nad kolejnym tomem *Słownika pracowników książki polskiej*.

W 1984 r. funkcję dyrektora naczelnego BUŁ objął doc. dr hab. Janusz Dunin-Horkawicz. Głównym zadaniem, które wyznaczył sobie na czas trwania kadencji było przywrócenie właściwej rangi Biblioteki w środowisku naukowym Łodzi.

Jednym z ważniejszych wydarzeń lat 80. okazało się spotkanie w Politechnice Wrocławskiej w sprawie komputeryzacji bibliotek naukowych. Celem, jaki przyświecał temu spotkaniu było nawiązanie kontaktów, które miały umożliwić przeniesienie systemu APIN (Automatyzacja i Przetwarzanie Informacji Naukowej) do UŁ. Był to pierwszy krok w kierunku komputeryzacji Uczelni i, w niedalekiej przyszłości, BUŁ.

¹ Rezerwa – prohibita, czyli druki zastrzeżone, zakazane, uznane za szkodliwe ze względu na treść polityczną lub obyczajową, udostępniane czytelnikom tylko na podstawie specjalnego zezwolenia. G. Czapnik, Z. Gruszka przy współpracy H. Tadeusiewicz, *Podręczny słownik bibliotekarza*, Warszawa 2011, s. 275.

W roku 1985 Książnica Uniwersytecka obchodziła 40. lecie istnienia. W związku z tym jubileuszem przygotowano sesję naukową poświęconą prof. Helenie Więckowskiej, dyrektor BUŁ w latach 1948–1969². Zorganizowano także wystawę cimeliów zatytułowaną *To jest w Łodzi*, prezentującą cenne i unikatowe książki z kolekcji Biblioteki.

Problem braku miejsca na nowe druki zwarte i czasopisma narastał w Bibliotece od dłuższego czasu. Rozpoczęto więc starania o budowę nowego gmachu. Dr Jerzy Andrzejewski³ opracował wytyczne programowe do założeń technicznych i ekonomicznych, wkrótce zatwierdzone przez władze uczelni, Zarząd Inwestycji Szkół Wyższych w Łodzi oraz przez Ministerstwo Nauki Szkolnictwa Wyższego i Techniki. Niestety, z powodu trudności finansowych projekt nie został zrealizowany. Kwestia rozbudowy BUŁ powracała jeszcze wielokrotnie...

W 1987 r. nastąpiła zmiana na stanowisku dyrektora BUŁ. Na posiedzeniu Rady Bibliotecznej odbyło się głosowanie, w wyniku którego poparto kandydaturę dr. Jana Janiaka, starszego kustosa dyplomowanego.

W tym czasie zapadły decyzje mające na celu systematyczne usprawnianie i unowocześnianie działalności usługowej i dydaktycznej Biblioteki przez stopniowe wprowadzenie komputeryzacji, która miała objąć kolejne oddziały. W pierwszym rzędzie zadbano o skomputeryzowanie pracy nad *Bibliografią dorobku pracowników UŁ*. Ustalono warunki techniczne i materialne potrzebne do zainstalowania komputerów i właściwego ich oprogramowania. Unowocześnieniu poddano dotychczasową formę zajęć ze szkolenia bibliotecznego dla studentów I roku studiów na UŁ. W sali wykładowej zainstalowano dwa telewizory i magnetowid. Emitowany film ilustrował historię BUŁ, jej organizację, system pracy i sposób korzystania ze zbiorów. Podjęto współpracę z Uniwersytetem im. Justusa Liebiga w Giessen, dzięki której przez wiele lat składano obustronne wizyty pozwalające na wymianę doświadczeń zawodowych. Podjęto współpracę z British Library w Londynie w zakresie komputeryzacji druków angielskich XVIII w. z zasobów bibliotek naukowych na świecie. W 1988 r. prof. zw. dr hab. Leszek Wojtczak, Rektor UŁ, powołał do życia serię wydawniczą „Folia Librorum”⁴. Łamy periodyku stały się miejscem publikacji artykułów będących efektem naukowej aktywności zarówno pracowników Katedry Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uczelni, jak i pracowników BUŁ. Redaktorem naczelnym czasopisma została

² W 1988 r. ukazała się publikacja *Helena Więckowska 1897–1984*, red. J. Andrzejewski, Łódź 1988, zawierająca referaty wygłoszone w trakcie sesji.

³ Wicedyrektor Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego w latach 1984–2008.

⁴ „Folia Librorum” ukazuje się w ramach serii zeszytów naukowych Uniwersytetu Łódzkiego. Jest czasopismem punktowanym Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego (4 punkty).

doc. dr hab. Hanna Tadeusiewicz. W tym samym roku miało miejsce jeszcze jedno ważne wydarzenie. Odbyło się uroczyste nadanie Czytelni Głównej Biblioteki imienia Profesor Więckowskiej. Przygotowano także wystawę dokumentującą jej życie i dorobek naukowy.

Zaszczytnym wydarzeniem dla Sekcji Muzykaliów BUŁ była wizyta prof. Christiana Wolffa, muzykologa z Harvard University w USA. Zapoznawszy się z unikatową kolekcją muzykaliów, starych druków i rękopisów Philippa Spitty, niemieckiego muzykologa i autora biografii J.S. Bacha, rozślawił ją w świecie muzycznym.

Niestety, obok pozytywnych zjawisk, pojawiły się trudności destabilizujące funkcjonowanie Biblioteki. Jedną z nich wiązała się z realizacją ustawy o egzemplarzu obowiązkowym⁵. W tym czasie wielu wydawców nie wypełniało zobowiązań wynikających z tej ustawy i nie przysyłało do BUŁ nowych publikacji, narażając tym samym instytucję na dodatkowe i nie małe koszty. Mimo powiadomienia o tym fakcie Ministra Kultury i Sztuki, sytuacja nie uległa zmianie. Z kolei likwidacja koncernu RSW „Książka-Prasa-Ruch” doprowadziła do zakłóceń na rynku prasowym, co wywołało niekorzystne skutki w polityce gromadzenia czasopism.

Poważnego problemu przysporzyła nowa *Ustawa o szkolnictwie wyższym* z września 1990 r. Zgodnie z ustaleniami tego dokumentu bibliotekarze dyplomowani stracili prawo do zatrudnienia do 70. roku życia. W rezultacie, dość nagle Bibliotekę opuściła grupa wysoko wykwalifikowanych pracowników z dużym doświadczeniem zawodowym.

W dalszym ciągu trwał proces modernizacji pracy. Zainstalowano nowe komputery, m.in. w Sekcji Muzykaliów, w Samodzielnej Sekcji Czasopism Bieżących i w Sekcji Wydawnictw Zagranicznych. Przy aktywnym współuczestnictwie Katedry Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej UŁ i poznańskiej firmy „Stratus” zorganizowano pokaz dysków optycznych typu CD-ROM i przedstawiono możliwości zastosowania ich w bibliotekach.

Z inicjatywy Jerzego Giedroycia, w Warszawie powstała Fundacja Pomocy Bibliotekom Polskim, dzięki której do BUŁ wpłynęło wiele wartościowych darów polskich i zagranicznych.

W 1991 r. Sekcję Muzykaliów odwiedził Alfred Orda, polski baryton mieszkający na stałe w Londynie. Artysta ofiarował 10 tys. funtów na potrzeby Sekcji. Suma ta została przeznaczona na zakup nowoczesnej aparatury do nagrywania i odtwarzania płyt, kaset, taśm muzycznych oraz na zakup materiałów bibliotecznych. Źródłem finansowania najważniejszych potrzeb Biblioteki była także kwota 50 tys. marek przyznana instytucji przez Fundację Volkswagena.

⁵ Ustawa z dnia 7.11.1996 r. o obowiązkowych egzemplarzach bibliotecznych (Dz. U. 1996 r., nr 152, poz. 722).

W 10. rocznicę wprowadzenia stanu wojennego BUŁ włączyła się w przygotowanie wystawy w Muzeum Historii m. Łodzi, udostępniając afisze, ulotki i inne materiały dokumentujące strajk studentów UŁ.

W trwającym procesie komputeryzacji, w 1992 r. wprowadzono program MAK. W następnym roku, w Oddziale Informacji Naukowej zainstalowano sieć komputerową NOVELL Net Ware V.11 dla 5 stanowisk oraz pocztę elektroniczną. W Czytelni Oddziału zaczęto udostępniać bazy komputerowe. W związku z komputeryzacją Biblioteki pracownicy brali udział w kursach przygotowujących do pracy w nowych warunkach. Uczestniczyli również w kursach języków obcych.

Ponieważ sprawa zapewnienia BUŁ miejsca na nowe zbiory nie została do tej pory rozwiązana, w 1997 r. uzyskano środki finansowe na adaptację na magazyn składowy nieczynnej kotłowni węglowej. W tym samym okresie w Bibliotece zainstalowano zintegrowany komputerowy system biblioteczny i opracowano stronę internetową. BUŁ pozyskała także sprzęt komputerowy z Fundacji A.W. Mellona. W związku z modernizacją pracy, coraz więcej czytelników zaczęło korzystać z elektronicznych usług i źródeł informacji.

Koniec lat 90. był czasem intensywnego szkolenia pracowników w zakresie języka haseł przedmiotowych KABA, niezbędnym przy komputerowym opracowaniu zbiorów.

Rok 2000 rozpoczął nowy rozdział w historii Biblioteki Uniwersyteckiej. Efektem zmian zaistniałych dzięki sukcesywnie wprowadzanej komputeryzacji był wzrost czytelnictwa i wzrost liczby czytelników, zwłaszcza studentów szkół niepublicznych. Jednak niemożność zatrudnienia nowych pracowników wpłynęła niekorzystnie na funkcjonowanie Instytucji, a zwłaszcza tych agend, które pozostawały w bezpośrednim kontakcie z użytkownikiem. Na terenie Biblioteki powiększono sieć komputerową i udostępniono CD-ROMy. Rozbudowano Wypożyczalnię Miejsową. W związku z rozporządzeniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, BUŁ została zobowiązana do tworzenia narodowego zasobu bibliotecznego ze względu na wysoką wartość swojej kolekcji⁶.

Narastający od lat problem braku miejsca na magazynowanie zbiorów sprawił, że władze UŁ ogłosiły przetarg nieograniczony na projekt rozbudowy BUŁ. W 2001 r. zwyciężyło Biuro Architektoniczne API PROJEKT prowadzone przez architektów Iwonę i Jerzego Pietkiewiczów. Seniorem budowy został dr J. Andrzejewski. W sierpniu 2003 r. rozpoczęto wykop pod nowy gmach. Ponieważ sprawa zmniejszającej się powierzchni magazynowej osiągnęła swoje apogeum, w 2003 r. dyrekcja BUŁ uzyskała

⁶ Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 4.07.2012 r. w sprawie narodowego zasobu bibliotecznego.

zgodę Rektora UŁ i Dziekana Wydziału Zarządzania na przeniesienie części książek do pomieszczeń magazynowych biblioteki tego Wydziału.

W tym okresie BUŁ odniosła poważny sukces zajmując 6 miejsce wśród 57 bibliotek współpracujących z Narodowym Uniwersalnym Katalogiem (NUKAT) pod względem liczby opracowanych rekordów. Wysoką pozycję BUŁ utrzymała przez wiele lat.

W 2005 r. nastąpiła zmiana na stanowisku dyrektora naczelnego. Po przejściu na emeryturę dr. Jana Janiaka, obowiązki dyrektora BUŁ przejęła mgr Maria Wrocławska, starszy kustosz dyplomowany.

Ryc. 1. Nowy budynek Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego. Foto: J. Pawlik

Niewątpliwie wielkim wydarzeniem w dziejach Biblioteki, a także Uniwersytetu Łódzkiego i całego środowiska naukowego miasta była uroczystość wmurowania kamienia węgielnego pod nowy budynek Biblioteki (ryc. 1). Ceremonia ta miała miejsce 13 października 2003 r. Wzięli w niej udział: Premier RP Leszek Miller i Minister Finansów Andrzej Raczko, prof. zw. dr hab. Wiesław Puś, Rektor UŁ, dr Jan Janiak, Dyrektor BUŁ, władze wojewódzkie, samorządowe i zaproszeni goście. Do złotej kapsuły wykonanej z łuski pocisku artyleryjskiego włożono *Akt Erekcyjny*, na którym wpisano nazwiska Prezydenta Polski Aleksandra Kwaśniewskiego, Premiera Rządu L. Millera, Prezydenta m. Łodzi Jerzego Kropiwnickiego i Rektora UŁ W. Pusia.

Plan nowej Biblioteki uwzględniał innowacje organizacyjne i techniczne tj.: wolny dostęp do półek, zastosowanie Klasyfikacji Biblioteki Kongresu USA przy opracowaniu księgozbioru, wprowadzenie nowoczesnych zabezpieczeń w postaci kamer, zestawu bramek oraz systemu RFID (Radio Frequency Identification). Modyfikacji miała ulec tzw. droga książki oraz rejestracja czytelników. Najwyższej klasy aparaty cyfrowe, skanery, plotery i służące do mikrofilmowania aparatura, to tylko niektóre z rozwiązań mających ułatwić czytelnikom korzystanie ze zbiorów. Jak twierdził dr J. Andrzejewski: „To biblioteka, w której wyraźnie na pierwszym planie widać czytelnika, bibliotekarze pozostają w ukryciu są jakby za szybą”.

Przez kilka najbliższych lat personel BUŁ intensywnie przygotowywał się do nowych zadań i obowiązków, uczestnicząc w różnego rodzaju szkoleniach i kursach. Trwały prace techniczne i merytoryczne konieczne przed oddaniem nowego budynku do użytku.

Dnia 1 października 2006 r. nastąpiło uroczyste otwarcie Biblioteki UŁ dla czytelników. Rozpoczął się czas funkcjonowania Biblioteki w nowej przestrzeni. Osiągnięcia BUŁ na rzecz rozwoju bibliotekarstwa i popularyzacji książki w społeczeństwie doceniło Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich przyznając w 2007 r. łódzkiej Książnicy medal *Bibliotheca Magna Perennisque*.

Zmieniły się zasady opracowania zbiorów, co było konsekwencją wcześniej podjętych decyzji o wprowadzeniu nabytków do katalogu online. W dalszym ciągu znakomicie układała się współpraca z Narodowym Uniwersalnym Katalogiem Centralnym – BUŁ uplasowała się na trzecim miejscu wśród wszystkich bibliotek współpracujących z NUKAT pod względem liczby przygotowanych rekordów bibliograficznych, a na pierwszym miejscu wśród tego typu instytucji pracujących w systemie Horizon. Radykalnym zamianom poddano zasady udostępniania kolekcji. Bezpośredni dostęp do zbiorów znajdujących się na czterech poziomach nowego gmachu umożliwił czytelnikom samodzielne wyszukiwanie potrzebnych materiałów. Obecne na wszystkich pięciu kondygnacjach urządzenia do wypożyczania książek ze Strefy Wolnego Dostępu oraz kserokopiarki bardzo usprawniły proces uzyskania dokumentów. Bibliotekarze dziedzinowi zapewniają pomoc w problematycznych kwestiach. Istotnym udogodnieniem dla czytelników okazało się wdrożenie elektronicznego zamawiania książek i czasopism.

BUŁ wyszła naprzeciw osobom niedowidzącym. Zakupiono powiększalnik elektroniczny MyReader2, skaner Plustek OpticBook, drukarkę brajlowską ViewPlus Proembosser i urządzenie lektorskie Poet Compact. Zainstalowano zintegrowany zestaw komputerowy z klawiaturą brajlowską Super Vario 64, z klawiaturą z powiększonymi opisami ZoomText i drukarką brajlowską. W komputer wgrano program powiększająco-udźwiękający Supernova (wersja 9.00).

Uruchomiono Internet bezprzewodowy. W nowym budynku znalazło się miejsce dla Czytelni Cimeliów i, od dawna oczekiwanej, Pracowni Konserwacji Zbiorów. Dzięki próżniowej komorze fumigacyjnej „Konvak” i nowoczesnej technologii, dokonuje się odkażania książek i czasopism zagrożonych niszczącym działaniem drobnoustrojów, owadów i... czasu. Pracownia świadczy także usługi na zewnątrz wzbogacając w ten sposób budżet Biblioteki. W Czytelni Oddziału Informacji Naukowej rozszerzono zakres usług. Oprócz księgozbiorów informacyjnego i bibliologicznego zaczęto udostępniać mikrofilmy, mikrofiszę i płyty CD. Obecna na terenie Biblioteki firma Digital Center rozpoczęła, na zlecenie Biblioteki, w ramach outsourcingu, bardzo użyteczne przedsięwzięcie polegające na przenoszeniu unikatowych kolekcji na płyty CD i mikrofilmy. Zreformowano szkolenie biblioteczne dla studentów pierwszego roku studiów UŁ wprowadzając wymagany do zaliczenia zajęć test komputerowy. Na stronie internetowej ukazał się przydatny, zwłaszcza dla studentów, przewodnik po BUŁ.

Odpowiadając na potrzeby czytelników, rozszerzono zakres prenumerowanych elektronicznych baz danych, zakupiono m.in. Internetowe Archiwum Gazety Wyborczej i bazę Global Market Information Database zawierającą informacje z dziedziny ekonomii. Ze strony internetowej czytelnicy mogą korzystać z wielu baz, m.in.: American Chemical Society, ISI Emerging Markets, SCOPUS, Elsevier, Serwis Link Springer + Kluwer, Lista A-Z czasopism i Serwis Wiley InterScience. Udostępniono również Science Citation Index Expanded i Chemical Abstracts. W ramach promocji dostępne były: RefWorks, MyiLibrary, Brepolis, Books on ScienceDirect, Sage Journal Online, Humanities International Complete i inne. Warto też podkreślić możliwość wygodnego korzystania z baz EBSCO dostępnych z komputerów domowych.

Pracownicy Biblioteki, chcąc sprostać wielorakim obowiązkom, systematycznie podejmowali zawodowe doszktałanie na studiach licencjackich, magisterskich lub podyplomowych. Wielu chętnych zgłosiło się na kursy języków obcych. Bibliotekarze aktywnie uczestniczyli w konferencjach wygłaszając referaty, biorąc udział w dyskusjach i debatach. Tak jest do dzisiaj, a owocem tej aktywności są publikacje drukowane w formie materiałów konferencyjnych, jak również w czasopismach.

Czytelnicy BUŁ doczekali się Biblioteki Cyfrowej, która rozpoczęła funkcjonowanie od 1 kwietnia 2008 r. Książnica Uniwersytecka znalazła się w Federacji Bibliotek Cyfrowych w Polsce. W tym samym roku ukazała się publikacja nt. bibliotek Uniwersytetu Łódzkiego autorstwa pracowników Katedry Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej i Biblioteki⁷. Otwarto Czytelnię Zbiorów Specjalnych. Przygotowano sale do pracy grupowej

⁷ O nauce, dokumentach i informacji w bibliotekach Uniwersytetu Łódzkiego, red. S. Kurek-Kokocińska, Łódź 2008.

oraz pokoje do pracy indywidualnej. Pomieszczenia te były chętnie i często wykorzystywane przez studentów i naukowców. Dzięki pocście elektronicznej szybko i sprawnie rozsyłano monity i komunikaty do czytelników. Rozpoczęto gigantyczną pracę związaną z digitalizacją katalogu kartkowego, systematycznie konserwowano i odkażano zbiory wymagające renowacji. Czytelnicy BUŁ korzystali z zagranicznych elektronicznych baz oferujących informacje niemal ze wszystkich dziedzin nauki. W ramach działalności dydaktycznej i naukowej wprowadzono stałe szkolenia i prezentacje systemu bibliotecznego dla pracowników bibliotek zakładowych, zajęcia pokazowe dla studentów bibliotekoznawstwa i innych kierunków, a także dla zainteresowanych czytelników. Programy ERASMUS i STELLA organizowały pracownikom BUŁ staż w bibliotekach zagranicznych, jak również wizyty gości z innych krajów w łódzkiej Instytucji. Owocne okazały się kontakty BUŁ z bibliotekami polskimi. Nowoczesne technologie zastosowane w nowej części gmachu zachęcały pracowników bibliotek krajowych do składania wizyt w Bibliotece UŁ.

W roku 2009 odbyła się I Konferencja Naukowa pt. *Stare i nowe w bibliotece. Współpraca czy konkurencja*. Celem spotkania była debata nad nowymi rozwiązaniami technologicznymi, organizacją pracy w bibliotece akademickiej, wprowadzeniem nowych form książek i innych dokumentów do niedawna jeszcze nieobecnych w kolekcjach bibliotecznych. Zasadniczy temat dyskusji dotyczył możliwości pogodzenia nowoczesnych rozwiązań technicznych z tradycyjnymi metodami pracy.

Od dawna oczekiwane Repozytorium Wiedzy gromadzące i udostępniające dorobek naukowy pracowników Uniwersytetu Łódzkiego zostało uruchomione w 2010 r. Biblioteka czynnie zaangażowała się w popularyzację idei Open Access przygotowując cykliczne spotkania i wykorzystując rady ekspertów w tej dziedzinie. W tym samym roku zakupiono narzędzie HAN, które udoskonaliło dostęp do baz elektronicznych czasopism. Utworzono Newsletter, aby informować czytelników o wystawach, spotkaniach autorskich i wszelkiego rodzaju aktualnych imprezach odbywających się w Bibliotece. Ukazał się tom pokonferencyjny pt. *Stare i nowe w bibliotece [...] zredagowany przez Marię Wrocławską i Justynę Jerzyk-Wojtecką*. BUŁ zaangażowała się w projekcie zat. *Autostrada Informacji Cyfrowej* polegającym na łączenia lokalnych katalogów w bazie NUKAT.

Rok 2011 oznaczał kontynuację dotychczasowych prac, ale także podjęcie nowych wyzwań. W Repozytorium UŁ zdeponowano pierwsze publikacje i uruchomiono stronę internetową tego archiwum. W dalszym ciągu propagowano Open Access i poszerzano dostęp do baz danych i serwisów czasopism. W maju, na Wydziale Prawa i Administracji otwarto Centrum Badań nad Historią i Kulturą Basenu Morza Śródziemnego

i Europy Południowo-Wschodniej im. Prof. Waldemara Cerana [Cera-neum], w BUŁ natomiast uruchomiono czytelnię tego centrum naukowego. W tym czasie miała miejsce II Konferencja Naukowa pt. *Biblioteka jako „trzecie miejsce”*. Wśród uczestników obrad znaleźli się pracownicy BUŁ. Na stronie internetowej Biblioteki stałe miejsce zyskały wystawy wirtualne, np. o Karolu Estreicherze, o XIX-wiecznych drukach muzycznych w Bibliotece Cyfrowej i o zabytkowej architekturze Łodzi. Nad problemami bibliotek szkół wyższych debatowano na konferencjach i seminariach. Jedną z takich spotkań była konferencja pt. *Dziś i jutro bibliotek niepaństwowych szkół wyższych* zorganizowana w formie panelu dyskusyjnego. Należy wspomnieć o konferencjach, w których uczestniczyli pracownicy Biblioteki Uniwersyteckiej, np. *Absolwenci bibliotekoznawstwa na rynku pracy. Możliwości, potrzeby, perspektywy*⁸ oraz *Uwierz w promocję. Budowanie wizerunku biblioteki w środowisku oświatowym*⁹. W listopadzie złożyła wizytę Pani Ambasador Australii Ruth Pearce i wygłosiła wykład *Australia w 21 wieku*. Wizycie towarzyszył pokaz książek ze współczesnej literatury australijskiej. W roku 2011 zreorganizowano obydwie czytelnie w dawnym budynku Biblioteki. Czytelnię Główną włączono do Strefy Wolnego Dostępu i przeniesiono do niej księgozbiór z nauk historycznych. Pozostałą część księgozbioru umieszczono w Czytelni Czasopism, która od kwietnia przyjęła nazwę Czytelni Główniej.

Zwolennicy książki elektronicznej mogli uczestniczyć w spotkaniu pt. *Kierunek e-książka*, które miało miejsce w marcu 2012 r. *Światowy Dzień Książki w BUŁ* to impreza przygotowana przez Katedrę Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej UŁ, w trakcie której czytano fragmenty ulubionych lektur. Z kolei w czerwcu odbyła się konferencja *Sztuka przekładu w „Tyglu Kultury”*¹⁰, na której poruszono istotne kwestie translatorskie oraz dyskutowano o zasługach łódzkich tłumaczy w popularyzację wiedzy na temat regionu i dziedzictwa kulturowego Łodzi. Konferencja ta wygrała konkurs Urzędu Miasta w zakresie promowania Łodzi jako ośrodka nauki. Ważnym wydarzeniem było III seminarium Open Access pt. *Kurs na otwartą naukę*, podczas którego miało miejsce oficjalne uroczyste otwarcie Repozytorium UŁ. W nowym roku akademickim 2011/2012 szkolenie biblioteczne studentów I roku studiów

⁸ Konferencja zorganizowana przez Katedrę Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej UŁ. Uczestnicy: dyr. Irena Kujawska, Urszula Kowalewska, Lidia Mikołajuk.

⁹ Konferencja zorganizowana przez Departament Kultury i Edukacji Urzędu Marszałkowskiego w Łodzi i Pedagogiczną Bibliotekę Wojewódzką im. Prof. Tadeusza Kotarbińskiego w Łodzi. Uczestnicy: Marzena Kowalska, Lidia Mikołajuk.

¹⁰ Pełny tytuł konferencji – *Sztuka przekładu w „Tyglu Kultury”*. Wkład łódzkich tłumaczy w popularyzację wiedzy o regionie i dziedzictwie kulturowym Łodzi. Organizatorami spotkania był Uniwersytet Łódzki i „Tygiel Kultury”.

po raz pierwszy odbyło się w formie e-learning. Po raz pierwszy też zorganizowano dwutygodniową akcję *BUŁ-a do północy doda sesji mocy*. Studenti, w komfortowych warunkach, przygotowywali się do sesji egzaminacyjnej. Jak co roku, Oddział Gromadzenia i Uzupełniania Zbiorów zorganizował kiermasz wycofanych z kolekcji książek i czasopism. BUŁ zaistniała na Pikniku Naukowym w Warszawie. Koleżanka pracująca w Sekcji Kartografii wygłosiła wykład nt. spuścizny rodu Lindleyów. Ku ogromnej radości wszystkich bibliotekarzy „piszących”, w 5. rocznicę powstania „bibuła. Biuletyn Informacyjny BUŁ” uzyskała własny ISSN. W omawianym roku Biblioteka otrzymała dotacje z Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego na digitalizację unikatowych czasopism, gazet oraz dokumentów RP i PRL. Dotacja objęła także cyfryzację kolekcji poloników z XVI i XVII w. i ich konserwację. Rozpoczęto wdrażanie systemu bibliotecznego Symphony oraz systemu bibliograficzno-bibliometrycznego EXpertus umożliwiającego sporządzenie bibliografii dorobku pracowników łódzkiej Uczelni.

Rok 2013 minął pod znakiem kolejnych prac. Zorganizowano wspólne czytanie utworów Juliana Tuwima z okazji Roku poświęconego Poezji. Dla miłośników słowa drukowanego zapoczątkowano cenną akcję wymiany książek (Bookcrossing). Ważnym wydarzeniem było wmurowanie tablicy pamiątkowej prof. Jana Muszkowskiego. Szczególnym zaszczytem był fakt, że w uroczystości wzięła udział Jego córka, prof. Joanna Muszkowska. BUŁ nie zaniechała tradycji naukowych spotkań. Tym razem przygotowano międzynarodową konferencję pt. *Biblioteka w komórce? Przyszłość usług bibliotecznych* oraz IV seminarium poświęcone Open Access. Owocem naukowej aktywności Biblioteki była realizacja 9 projektów dotyczących m.in. digitalizacji rzadkich druków periodycznych ukazujących się do roku 1945 na terenie Łodzi, kolekcji wydanej przez Franciszka Cezarego w XVII w, plakatów filmowych z lat 1947–1989 czy inkunabułów z XV w. W ramach projektów Pracownia Konserwacji Zbiorów i Pracownia Intrologatorska dokonały konserwacji tychże obiektów. Pracownicy Biblioteki uczestniczyli w projekcie „Twórczy Uniwersytet”, czego rezultatem była publikacja *Twórczy Uniwersytet. Twórczy student. Przewodnik dla studentów Uniwersytetu Łódzkiego*. Jeśli chodzi o działalność informacyjną i dydaktyczną, zorganizowano dla pracowników Uczelni prezentacje baz testowych, warsztaty na temat baz posiadanych i szkolenia o deponowaniu materiałów w Repozytorium UŁ. W tygodniu e-książki odbyło się seminarium *Kierunek e-książka. Stare po nowemu?* Udostępniono, po raz pierwszy, wideotekę Watch Docs zawierającą 40 filmów o prawach człowieka. Jak zawsze, zainteresowaniem cieszyły się spotkania naukowo-informacyjne dla pracowników BUŁ i bibliotek zakładowych, wernisaże i inne imprezy kulturalne. Kontynuowano, z powodzeniem, współpracę

z NUKAT-em – BUŁ zajęła 4 miejsce wśród innych bibliotek krajowych. Natomiast wśród bibliotek pracujących w systemie Symphony, łódzka Książnica uplasowała się na 1 miejscu. Prężnie rozwijały się kontakty z bibliotekami zagranicznymi. W ramach programu ERASMUS pracownik BUŁ złożył wizytę w Bibliotece Uniwersytetu Wileńskiego. Z kolei studenci pragnący studiować na UŁ oraz przedstawiciele z Uniwersytetów z Ukrainy i Węgier gościli w Bibliotece UŁ. Wspólnie z Ambasadą republiki Czeskiej przygotowano wystawę pt. *Dawne i obecne mapy z terytorium Republiki Czeskiej*. Zagraniczna współpraca BUŁ odnosiła się również do wymiany dokumentów bibliotecznych z bibliotekami i instytucjami naukowymi (tj. muzea, towarzystwa naukowe) wielu krajów, m.in. Anglii, Belgii, Chin, Chorwacji, Francji, Irlandii. Ponadto BUŁ systematycznie współdziałała np. z The Polish Library i The British Library w Londynie, z National Library of Belarus w Mińsku. W zakresie wymiany publikacji BUŁ utrzymywała kontakty z bibliotekami polskimi, a także z Katedrą Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej UŁ, z Muzeum Książki Artystycznej, z Filharmonią Łódzką, Instytutem Pamięci Narodowej oraz z łódzkimi teatrami.

42

Biblioteka Uniwersytetu Łódzkiego jako instytucja naukowa i publiczna nigdy nie stroniła od imprez kulturalnych, których organizatorami lub współorganizatorami były rozmaite instytucje, osoby z zewnątrz oraz jej pracownicy. Na działalność popularyzującą kulturę składały się wystawy i niekiedy towarzyszące im seminaria oraz spotkania z „ludźmi książki”: autorami, wydawcami, agentami literackimi¹¹. Zainteresowanie, jakim się cieszyły pozwalają mieć nadzieję, że wejdą na stałe do kanonu obowiązków bibliotecznych i sprawiają, iż Biblioteka pozostanie miejscem otwartym na atrakcyjne propozycje, miejscem wartym częstych wizyt zarówno dla bohaterów spotkań, jak i dla publiczności. Organizatorzy spotkań dbają, aby wydarzenia tego typu miały wyraźne kontury i odpowiedni poziom. Wobec bowiem innych konkurencyjnych placówek kultury, imprezy w BUŁ powinny być pod każdym względem dobrze przygotowane i przemyślane¹².

Jeden z ostatnich faktów w dziejach BUŁ dotyczył zmiany dyrekcji. W roku 2014 dyrektorem naczelnym Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego został mgr Tomasz Piestrzyński, kustosz dyplomowany.

Rozpoczął się nowy okres w historii Biblioteki.

¹¹ I. Łabiszewska, *Spotkania autorskie w Bibliotece Uniwersytetu Łódzkiego jako przejaw działalności kulturalnej łódzkiej książki*, „Kronika Uniwersytetu Łódzkiego” 2013, nr 3, s. 31–33.

¹² Na temat popularyzacji nauki i kultury w działalności BUŁ pisze szerzej w niniejszej monografii Urszula Kowalewska.

Bibliografia

Łabiszewska I., *Spotkania autorskie w Bibliotece Uniwersytetu Łódzkiego jako przejaw działalności kulturalnej łódzkiej książki*, „Kronika Uniwersytetu Łódzkiego” 2013, nr 3, s. 31–33.
Sprawozdania Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego za lata 1981–2013.

Dynamika systematycznego wzrostu, nowoczesna przestrzeń intelektu, labirynt znaków, magia zaangażowanych w swoją pracę ludzi z pasją – to tylko kilka haseł, które przychodzą na myśl, kiedy chcemy przywołać nazwę Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego i 70 lat jej historii. Łódź przed dwoma wiekami powstawała z tradycji niejednorodnych, i podobnie powstawał – jako mozaika różnych treści intelektualnych – Uniwersytet Łódzki.

profesor Jarosław Płuciennik

WYDAWNICTWO
UNIwersytetu
ŁÓDZKIEGO

www.wydawnictwo.uni.lodz.pl
e-mail: ksiegarnia@uni.lodz.pl
tel. (42) 665 58 63, faks (42) 665 58 62

ISBN 978-83-7969-679-6

9 788379 696796